

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WEE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 10:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Ds R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Ds E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds K. Fernhout, Baarn; Drs D. J. Galle, Haarlem; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Ds J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggekerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Ds C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Tzum; Dr S. O. Loos, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Ds F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Ds A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Ds R. Schippers, Wansverd; Ds J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijs, Zwolle; Ds C. Veenhof, Harlostede; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Ds M. Vreugdenhil, Meliskerke; Ds P. de Vries, 's-Gravenhage; Ds J. de Vries, Tilburg; Ds J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Druckers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Loose nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Marcion, het evangelie van den vreemden god. III. — Uit de Schrift: Niet onder de doornen. (Jer. 4:3). — Kerkelijk Leven: „Moet dat nu 2067 VI. Over de „Algemeene Genade“. V. Openbaar debat... — Literatuur en Kunst: Verantwoordelijkheid bij literair genot. I. — Even parkeer: Een eenvoudig evangelie? — Pop. Wet. Schetsen: Moest de Messias lijden? En sterven? — Zielkunde: De Philosophie bij het Creatiënisme. IV. — Het Boek van de Week: „In de Schaduwen van Morgen“. III. — Stemmen uit onze Kerken: Het Tweede Reveil en wij. I. — Persschouw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Marcion, het evangelie van den vreemden god. III.

Marcions goden.

De leer van Marcion kunnen wij niet teekenen, zonder dat wij de vraag beantwoord hebben, of hij gerekend moet worden bij de groote strooming der dagen, de gnosis. Men was vroeger gewoon zonder meer die vraag bevestigend te beantwoorden en volgde hierbij het voetspoor der kerkvaders, die zelfs in Marcion den ergsten der gnostieken zagen. Later zijn velen daarvan teruggekomen en hebben velen zelfs getracht Marcion te teekenen als een consequent aanhanger van Paulus. Zijn werk zou geweest zijn een poging tot reformatie van de kerk in den geest van Paulus.³²

Wat moeten wij hiervan denken? Om deze vraag te beantwoorden, moet eerst vaststaan, wat wij onder de gnosis hebben te verstaan, en dat is al heel moeilijk te zeggen, en toch is de beantwoording van die vraag heel gewichtig en zelfs belangrijk in onzen tijd, waarin allerlei gnostische motieven opgeld doen.³⁴ Natuurlijk kunnen wij nu niet diep op die vraag ingaan — 't zou ons te ver voeren — maar vooral, de vraag wordt zoo onderscheiden beantwoord³⁴: laten wij dan ter typeering van de gnosis enkele dingen zeggen.

Vooreerst dan willen wij vaststellen, dat wij de gnosis zeker niet mogen beschouwen als min of meer Christelijk. Velen laten zich daartoe verleiden, omdat in de gnostieke systemen zooveel bekendheid uitkomt met de woordopenbaring, zoowel van het Oude en Nieuwe Testament, en er ook zooveel beroep op die woordopenbaring gedaan wordt.

Maar dan laten wij ons misleiden: de gnosis is toch ongetwijfeld ouder dan het Christendom en de hoofdmotieven, die de gnosis eigen zijn, staan lijnrecht tegenover de openbaring, die God in de Heilige Schrift heeft gegeven van de waarheid omtrent Hem en Zijn werken.

Welke zijn dan die hoofdmotieven? Als voornaamste willen wij er drie noemen.

Als eerste de poging de verantwoordelijkheid van de slechtheid der schepping af te schuiven van den god, dien men dienen wil en die te leggen op den ondergod (of een ondergod), den z.g.n. demiurg.

Als tweede gedachte, dat de schepping zoo slecht is, omdat zij een chaotisch mengsel is van schepselen van den hoogsten god en van de lagere goden (resp. van den boven- en den ondergod).

En als derde gedachte, dat de verlossing is een bevrijding van de wetten, die soms nog aanvaard worden, maar steeds gehaat zijn en die verlossing, die volkomen intreedt met den dood, wordt voorbereid door kennis (gnosis). Die verlossing gaat

dan meestal gepaard met een indifferente houding ten aanzien van politieke en ethische wetten, die zich nu eens uit in ascese, dan weer in libertinisme.³⁵

Waar nu twee dier drie motieven zeker ook bij Marcion te vinden zijn, ja het eerste motief allesbeheerschend is, en vele gnostische bij-motieven ook bij hen te vinden zijn, meenen ook wij Marcion te moeten zien als een gnosticus en met de kerkvaders moeten wij hem houden voor een der ergsten zelfs.³⁵

Het allesbeheerschende motief is dus bij Marcion, dat zijn god niet verantwoordelijk gesteld kan worden voor de slechtheid van de schepping, van de natuur. Nooit wordt Marcion het moede te spreken van die slechtheid. Hij spreekt er bij voorkeur van als van de paupertina elementa (armzalige elementen), haec cellula creatoris (dit celletje van den Schepper), steeds weer vermaakt hij er zich in te teekenen, op hoe afschuwelijke wijze de mensch wordt geboren, en die mensch is hulpeloos, zwak en sterfelijk, hij heeft het ook graag over onnutte beesten en griezelig ongedierte, dat in de schepping leeft, over den duivel, die ook een schepsel gods is, i.e.w. telkens weer spreekt hij van al de tekortkomingen in die mislukte schepping en met voorliefde haalt hij het woord van Paulus in Rom. 8:22 aan over de zuchtende schepping.³⁶

En voor die slechte schepping is nu niet de goede god aansprakelijk, maar de rechtvaardige god³⁷, de god der Joden.³⁸ Hoe Marcion er toe komt, den god der Joden hiervoor uit te zoeken? Wellicht kunnen wij met Bauer dat het beste verklaren uit zijn haat tegen de Joden. Het anti-semietisme tierde ook toen wel en bovendien, vele gnostieke systemen verwierpen het Oude Testament of schreven het toe aan een ondergod.

In ieder geval, Marcion, die alles wat Joodsch is, verfoeit, verfoeit den Joodschen god, den Joodschen Bijbel, de Joodsche wet, en hij zweept met Paulus, dien hij in navolging van Jezus, die z.i. dat ook deed, den grootsten bestrijder van Jodendom en Judaïsme acht.³⁹

34) Natuurlijk ben ik mij bewust, dat hiermee de motieven der gnosis niet uitgeput zijn. Het gaat echter om de hoofdzaken. Als men bijv. het fascisme wil typeeren, dan moet men niet het anti-semietisme noemen. Dat kan bij het fascisme komen (het nationaal-socialisme), maar fascisme is heel goed denkbaar zonder antisemitisme (het fascisme in Italië).

Zoo is het ook met de gnosis. In een syncretistischen tijd als toen, vermengden zich in de gnosis heel wat motieven. Maar over die motieven gaat het niet.

35) Als gnosticus zien hem o.a. ook T. Hoekstra (Geschied. der Philosophie II, 26), S. Greijdanus (blijkens zijn artikel: Is Marcion Paulinist? Geref. Theol. Tijdschr., 23e jaarg. pg. 338—348), en anderen als Bousset, von Soden en Bauer.

Bousset verdedigde zelfs in zijn „Hauptprobleme der Gnosis“, dat Marcion maar een exponent is geweest van de specifiek-Parsistische gnosis en verdedigt die gedachte nog eens in zijn „Kyrios Christos. Den goeden god van Marcion stelt hij gelijk met Ahuramazda, den wijzen heer der Perzen en den rechtvaardigen god van Marcion met Angra Mainyu, den god der duisternis. Maar dit kan hij toch niet voldoende staven.

36) Wij zullen maar niet al de plaatsen in Harnacks Marcion opnoemen; dit en het volgende is bij hem uiter-aard meest gevonden.

37) Wij schrijven telkens, als het over de goden van Marcion gaat, god zonder hoofdletter. Zijn jodengod is immers een caricatuur van den God Israëls en zijn goede god is niet de Vader van onzen Heere Jezus Christus.

38) Niet, dat hij dien rechtvaardigen god er geheel en al verantwoordelijk voor stelt. De materie was er nu eenmaal, en daar moest god mee werken. Overigens is de plaats van materie en duivel niet recht duidelijk bij Marcion. Vandaar de scholen, die na zijn dood werden gevormd.

In ieder geval is de duivel een schepsel gods.

39) Hoe belangrijke rol dit bij Paulus volgens Marcion speelt, blijkt uit de opschriften in de Vulgata boven de brieven van Paulus. Die opschriften zijn Marcionietisch van oorsprong (De Bruyn en Corssen) en volgens die opschriften gaan al die brieven over dit ééne onderwerp: de strijd tegen het Judaïsme.

Hij verfoeit dus allereerst den Jodengod, en wat vindt hij in hem zoo afkeurenswaardig?

Vooreerst, dat hij rechtvaardig is. Niet, dat Marcion rechtvaardigheid op zichzelf afkeurt, ook zijn goede god is rechtvaardig, maar die rechtvaardige god wil rechtvaardig zijn op zoo'n kromme manier. Hij geeft wetten en de kleinste vergrijpen worden schrikkelijk gestraft: hij geeft wetten, maar hij is niet machtig genoeg, om zijn straffen door te zetten; hij geeft wetten, en het zijn zulke wonderlijke wetten, oog om oog, tand om tand!

Het tweede, dat Marcion den jodengod verwijt, is, dat hij poveros is. Ik schrijf even dit Grieksch woord, omdat wij eigenlijk geen Hollandsch woord hebben, dat dit woord goed weergeeft. Slecht is zeker niet het juiste woord, dan nog liever boosaardig, lastig, iemand, die anderen het leven moeilijk maakt. Hoe heeft die god zijn vromen het leven verbitterd? Als voorbeeld daarvan haal ik maar aan, wat Marcion zegt van Christus' nederdaling ter helle. Die zou volgens Marcion ten doel gehad hebben de menschen in de Hades te verlossen, maar de vromen als Mozes en Abraham durfden niet tot Hem gaan: ze waren bang voor een valstrik van hun god!

Zijn derde ondeugd is, dat hij gekend kan worden. Hij draagt vele namen, gaat op aarde wandelen, praat zelfs met de menschen: is dat nu een god, van wien de mensch alles kan te weten komen?

Als vierde verwijt Marcion hem, dat hij zoo'n slechte schepping heeft tot stand gebracht. Zie boven. En hij is aan die schepping zoo gebonden, dat hij met die schepping zal vergaan.

En als vijfde beticht Marcion hem ervan, dat hij zoo zweept met de materie. Hij sluit nota bene een verbond met de Joden, die voor de materie leven, en hij geeft zelfs een gebod, dat van zijn liefde voor de materie getuigt (het vijfde gebod).

Zoo ziet Marcion den god van het Oude Testament en tegenover dien god steit hij nu zijn goeden god, die de Vader zou zijn van onzen Heere Jezus Christus. Hij vindt zelfs niet eerst den goeden god uit, maar de goede god krijgt gewoonweg de tegenovergestelde eigenschappen van den rechtvaardigen god.⁴⁰

De rechtvaardige god handhaaft zich door wetten, de goede god geeft geen wetten.

De rechtvaardige God is poveros, de goede god is enkel liefde, enkel goedheid.

De rechtvaardige god kan gekend worden, maar de goede god is onbekend, is VREEMD aan de wereld, en heeft met de menschen, deel van de schepping, niets te maken en hij heeft ook niet de minste schuld aan de slechtheid der schepping.

De rechtvaardige god zweept met de materie: de goede god geeft er niets om. Marcions aanhangers moesten dan ook aan ascese doen: zij moesten zich onthouden vooral van het huwelijk, vleesch en wijn. Daar was zelfs een Marcionietisch monnik, die in zijn haat tegen de schepping en de materie van den rechtvaardigen god, zich nimmer waschte met water — product immers van den rechtvaardigen god — maar met zijn eigen speeksel!

En dat is nu het mooiste in dien goeden god: die goede god is de vader van Jezus Christus; hij heeft om menschen te verlossen, waar hij niets mee te maken had, zijn zoon gegeven in lijden en dood, opdat die menschen verlost zouden worden:

40) Ter illustratie enkele tegenstellingen: De demiurg werd Adam en alle volgende geslachten bekend, de Vader van Christus echter is onbekend, zooals Christus Zelf gezegd heeft: Niemand kent den Vader dan de Zoon.

Bij den schepper zijn én straf- én heilplaats in de onderwereld gelegen voor hen, die onder dwang van wet en profeten staan: God heeft echter hemelische hoven en rustplaats, die de schepper niet heeft gekend.

32) Seeberg, Lehrbuch der Dogmengeschichte # I 312.
33) Zie de artikelen van Prof. Vollenhoven, die hij in den loop van het vorige jaar in „De Standaard“ publiceerde.

orte ziekte-periode, ...
onstr, theol. cand.
Kerken heeft aan de ...
zen en Ds J. Lugthuis ...
k eervol emeritaat ...
beiden na een dienst ...
van Zee.
de laatste jaren der ...
ertoeiden, zullen om ...
het Bestuur van de ...
Wijk aan Zee, en niet ...
aan te koop (n.l. ...
van den Bond van ...
dat de financiën het ...
een kerkgebouw te ...
dagen is aan den ...
bouw, naar het oot ...
A. te Amsterdam, op ...
ting nog willen stem ...
esteevende obligaties, ...
meester H. J. Heult, ...
230703).
ORMEERDE KERK ...
te Apeldoorn.
GEMEENTEN
se.
Rotterdam.
ERVORMDE KERK.
iz. Herv. te Amer ...
ithuizermeeden.
ewelij te Zegveld.
loevlakken.
t te Aalten.
e Hanwert (N.H.).
umel te Ameide.
k.
enbosch.
Kleinman, Telest: E ...
Tekst: Nahum 1:7.
t: 1 Cor. 13:9 en ...
(Dr.), 59 jaar.
MMERS.
is aanvragen in om ...
ie“, waarin één of ...
vermelding van datum ...
nummer. We moeten ...
le administratie niet ...
nazoeken daarvan ...
vraag den datum van ...
daar anders toekom ...
n. De aanvraag dient ...
ag van f 0,15 per ...
slijke kleine bedragen.
De Uitgevers:
RBAAN & LE COINTRE
Heden verscheen:
Vaderlandsche
Kerkgeschiedenis
door
Ds G. van der ...
EERSTE DEEL
Voor de Hervormde
(Tot 1528)
Prijs f 2.90 - Geb. 137
Een volledige Vaderland ...
sche Kerkgeschiedenis, ...
als studiewerk en als ...
boek kan dienst doen, ...
itaat er in ons land ...
Er is dringend behoefte ...
tulk een volledig, sa ...
attend, heel de Vader ...
landsche Kerkgeschie ...
tis overzichtelijk beh ...
leidend boek.
Als leerboek op versch ...
ende onderwijs-richt ...
ingen en voor onde ...
scheidene examens, ...
studiebron voor Manne ...
ongelingen, en Melij ...
ereenigingen, als le ...
boek voor het huzing ...
— in al deze opzichte ...
al dit werk in een ...
taande behoefte voor ...
et werk zal compleet ...
n twee deelen.
In elken Boekhandel
Prospectus gratis
op aanvraag
H. Kok N.V. Kampen
stat uw Familie-Advertent
in „De Reformatie“

is dat niet Evangelie, blijde boodschap? Moet daar niet van gesproken worden in bewonderende woorden?

„O wonder boven wonder, verrukking, machtige verbazing is het, dat men volstrekt niets boven het Evangelie bedenken kan, noch het met iets anders kan vergelijken!”

We zijn hiermee gekomen aan de twee hoofdvoorstellingen in Marcions godsbegrip: zijn vreemd-zijn aan de schepping en zijn liefde voor menschen, die hij niet eens geschapen heeft.

Op die eerste hoofdvoorstelling hopen wij in ons vijfde artikel terug te komen: we willen er hier alleen maar op wijzen, dat volgens Harnack dit DE gedachte is geweest van Marcion: hij noemt zelfs zijn boek: Marcion, das Evangelium vom fremden Gott.⁴¹⁾

Algemeen werd deze gedachte toen door de gnostieken aangehangen, maar niemand heeft die zoo sterk geleerd als Marcion.⁴²⁾ Met recht kunnen wij hem den grondlegger van die voorstelling noemen.

En hieraan paart zich de voorstelling van groote liefde, een onbegrijpelijk-groote liefde.⁴³⁾ „Den mensch, dit werk van den god, die geschapen heeft, heeft die betere god bemind; om zijnen wil is hij uit den derden hemel in deze arme stoffelijke wereld komen nederdalen; te zijnen behoeve is hij ook in deze kleine cel van den schepper gekruisigd!”

En hoe heeft hij hem verlost? Van al wat hem deert, van alle ellende, van al wat verkeerd is, van deze wereld en zelfs van god. Is dat geen ontferming?⁴⁴⁾

M. VREUGDENHIL.

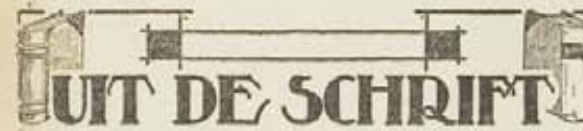
41) Vergelijk uitspraken als: In den Glauben an Gott als den Fremden, als den Oberen und als den Erlöser empfand Marcion die Distanz und die Hilfreiche Kraft der Gottheit zugleich — das tröstvolle Wesen der neuen Religion; denn der Fremde ist zu uns gekommen.

42) Vergelijk Bousset: Kyrios Christos 2 pg. 188.

43) Kayser, a. art. pg. 293.

44) Niet genoeg kan Harnack op die groote liefde van Marcions goeden god wijzen. Genade wordt bewezen aan menschen, aan wie hij niets verplicht is. Men zie het voortreffelijk artikel van Greijdanus, dat ik reeds noemde. Volgens Greijdanus — en terecht — is bij Marcion slechts sprake van onverplicht mededoogen, onverdiende genade. Maar Paulus leert ons een verbeurde genade. En dan: den mensch wordt zonde vergeven, en alleen, die de Schrift aanvaardt, ziet de zonde in al haar schrikkelijkheid (heel wat dieper als Marcion) en kan roemen in een liefde, die zulk een zonde vergeeft.

Daarom kan Greijdanus eindigen: Marcions dwaalleer is reeds in haar beginsel geheel verschillend van de genadecier van den apostel Paulus. En Marcion was dan ook geenszins een principieel Paulinist.

UIT DE SCHRIFT

Niet onder de doornen.

Braakt ulieden een braakland en zaait niet onder de doornen.

Jeremia 4: 3.

Braakland is geen woestijn. De woestijn ligt daar onbeheerd, zonder eigenaar; er is nimmer aan haar gearbeid. Ze kan prachtig zijn in haar eindeloze welfing en eenzame woestheid. Maar braakland heeft geen schoons. Het is akkerland, doch dat aan zichzelf werd overgelaten. Vroeger, ja, toen beloofde, toen gaf die akker zijn vrucht; hij had een eigenaar, en werd bewerkt. Maar sinds lang werd ploegschaar noch spa meer in zijn grond gezet, en geen zaaier schreed over zijn kluiten. Het land bleef onverzorgd liggen. En wat het thans biedt is de ruige aanblik van wanorde en verval; overal is het onkruid naar boven gekomen; hoog schieten distel en brandnetel op; de paden zijn overgroeid; steen en vuilnis wordt er op den vroegeren akker geworpen; — braakland geeft een triest, afstootelijk gezicht.

Hoe dwaas zou men handelen, wanneer men, bij wederingebruikneming van dezen akker, meende te kunnen volstaan met slechts goed zaaizaad erover te strooien. Geen landman, die er ook maar een oogeblik aan denken zou. Het zaad bereikte goeddeels niet eens den bodem, en voorzoover het daar kwam, zonk het er niet in weg; en mocht het zich al even ontwikkelen, dan zouden toch de doornen het beginnend leven spoedig overwassen en verslikken.

Neen, hier moet eerst een ander werk gebeuren. De akker zelf moet grondig vernieuwd worden. Hij moet aan zijn oppervlak van steenen en onkruid gezuiverd. En dat niet slechts, maar hij moet innerlijk worden omgezet; hij moet door den ploeg in het hart aangetast, en gebroken, en opengeworpen. De distelen en doornen moeten in hun wortels worden gegrepen en versneden en weggedaan. En zóó, — in de diepte herboren, — zóó kan de akker het goede zaad ontvaangen, en in schoone vrucht teruggeven.

„Braakt ulieden een braakland, en zaait niet onder de doornen”.

Het is tot Israël, het is tot óns gezegd.

Of meent ge, dat uw hart van zichzelf den Heere een schooner aanblik geeft dan braakland?

Dat we toch zulke hoogmoedige gedachten laten varen. Ja, wij wären wel eenmaal voor God een kostelijke en vruchtbare akker. Was niet de schoone hof van Eden een beeld van 's menschen oorspronkelijk leven? Maar de Grootte Eigenaar heeft zich moeten terugtrekken, omdat wij geen vruchten voor Hem, doch voor onszelven wilden voortbrengen. Sinds zijn we een verlaten akker, overgegeven aan eigen bederf. En de vruchten voor onszelven, — daar zijn ze; — ruig en sijn onkruid, netelen en doornen. „Uit het hart komen voort booze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valsche getuigenissen, lasteringen”; — het braakland, zoo straks door ons bezien, dát en niets beters geven wij uit eigen natuur aan God te aanschouwen.

Nu, dat zal anders worden, — zegt somtijds de mensch. Waar moet het aldus met mij heen? Straks ga ik sterven, en zal voor mijn Rechter verschijnen. Het moet anders worden. Ik ga mij bekeeren.

En vol ijver tigt hij aan het werk. Hij bukt zich over zijn levensakker, en trekt en rukt de distelen weg, en wondt zich de handen; hij wil wel overal tegelijk zijn, want alles moet schoon worden, en nauwkeurig speurt hij waar zich nog onkruid verheft. En dat niet alleen, maar nu moet er ook goed zaad in den akker. En daar stroot hij rijklijk zijn goede voornemens, en zijn vromen wandel, en zijn nauwgezette plichtsbetrachting, en zijn goede werken. Wat is alles toch veranderd, en hoe schoonen oogst belooft de akker.

Al mij, — het zaad sloeg nauwelijks aan in den bodem; en wár het nog even ontkiemde, daar werd het in zijn eerste ontwikkeling reeds overwonnen door de doornen; de doornen, die wel van de oppervlakte verdwenen, maar welker zaden en kiemen en wortels in den grond waren achtergebleven, en die zich daarna opnieuw met onverminderde kracht deden gelden. Van heel dat bekeeringswerk kwam niets terecht. De oude natuur spoot met al die verbetering. Ze was in ongeknapte kracht achtergebleven onder dat schoone uiterlijk van Christelijke deugdzaamheid. Straks kwam ze weer terug met haar verzoeken; al sterker; nog een wijle wordt er tegenstand geboden, maar deze wordt al slapper; en spoedig is die schijnbaar bekeerde mensch weer de oude knecht der zonde.

„Braakt ulieden een braakland, en zaait niet onder de doornen”.

Ja, braakt ulieden een braakland.

Het ploegmes moet erin. De oude natuur moet in haar diepte worden getroffen en gedood. De zonde moet in den wortel aangetast door de kracht der genade. De oude mensch moet niet verbeterd worden, maar hij moet sterven.

En hier legge de mensch zijn heil uit handen. Ons hart schuilt te diep weg, dan dat onze eigen kracht het zou kunnen bereiken. Moge de landman zijn akker kunnen breken en vernieuwen, — de akker kan het zichzelf niet. En wij zijn zelf akker. Wij moeten vernieuwd en herboren worden. En dat door denzelfden Eigenaar van onzen levensakker, dien wij voorheen moedwillig hadden verlaten. Tot Hem moeten wij weer terug. Dat zal niet anders gaan dan in een weg van schaamte en zelfvernedering. Wij zullen in brouw onze schuld en ons zelfgesticht bederf moeten bekennen; en moeten toestemmen, dat de Heere naar recht ons aan onze verwildering en aan eeuwige verwoesting zou kunnen overgeven.

Maar zóó mogen we dan op Zijn genade pleiten. Wel op Zijn genade. Want het is vrije wil Gods om ons braakland te herscheppen; en óók in ons gebed, — hoe langdurig en innig het moge zijn, — ligt geen enkele aanspraak op de vrijwillige ontferming des Heeren. Doch aan die vrijwillige ontferming klemme de ziel zich vast; de ziel, die gezien heeft dat ze haar eigen wildernis niet kan herscheppen, en die weet dat ze wedergeboorte en hartgrondige bekeering noodig heeft, zoo ze Gode welbehagelijke vruchten zal voortbrengen. Ze klemme zich vast aan het: — „Indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen”. En ze blijve volstandig bij die smeekende belijdenis.

Zoo zal de Landman zich ontfermen. Hij zal Zijn braakland herscheppen, en er zal niet meer gezaaid worden onder de doornen.

U.

v. A.

NIEUWE ABONNEES

die zich nu opgeven ontvangen de tot 1 April a.s. verschijnende nummers GRATIS.

KERKELIJK LEVEN

„Moet dat nu zóó?” (VI)

Wie mijn betoog tot het laatste gedeelte toe heeft gevolgd, zal daarin voornamelijk den grond aangegewezen vinden, waarop ik de bewering zelf dwaas moet noemen, welke achter de „polemie” der laatste maanden ten tegenstelling Kampen—Amsterdam durft zoeken. Het simpele feit immers, dat men ook aan de Vrije Universiteit zelf meer dan één overtuiging heeft, ook wanneer het gaat over de voornaamste punten, die in den laatsten tijd in geding waren, zegt genoeg. In den strijd der meeningen, zooals die ook aan de V.U. gaande is, komen onderscheidene punten naar voren; en er is gelukkig daarbij zóóveel verscheidenheid, dat zij, die in kwestie A elkanders medestanders zijn, het soms niet kunnen wezen in kwestie B. En dan komt er naast de meeningsverschillen over bepaalde punten ook nog de algemeene vraag, of men zijn kracht moet zoeken in de breedte, dan wel in de diepte, in den samengang met andersdenkenden, dan wel in het vooropstellen van de eigen geloofs-vóór-oordeelen. Er zijn er, die in het openbaar de houding verdedigen, welke door ons blaas is afgewezen, er zijn er aan de V.U. ook, die deze onze afwijzing juist en gewenscht achten.

Opzettelijk spreek ik me hier niet uit over de nieuwe vereeniging tot beoefening der calvinistische wijsbegeerte. Want hoezeer ik ook daarin waardeer de duidelijke voorstelling der volstrekte afwijzing van alle synthese, en hoezeer ik ook met dankbaarheid erken, dat daarmee feitelijk heel wat synthetiseerende voorlichtingsdiensten, waarop we den laatsten tijd al ijveriger onthaald worden, juist als voorlichtingsdiensten zijn veroordeeld tot mijn blijdschap, toch lijkt het me onrechtvaardig, als ik in deze een terugblik werpende artikelen de vereeniging in debat zou brengen, die zelf pas opgericht is in den tijd, toen tot den reeks de aanleiding werd gegeven. Bij een overzicht van wat in het verleden gebeurd is, kan men beter zich beperken tot wat toen reeds bestond. Wel mag ik echter er op wijzen, dat ook deze vereeniging zelve bewijst, dat er ook aan de V.U. de overtuiging leeft, dat alle synthese schandt, en met het oordeel der onvruchtbare geslagen is.

Tot mijn spijt moet ik deze week hier afbreken, ter wille van andere copie.

K. S.

Over de „Algemeene Genade”.

(Antwoord aan Dr O. Noordmans.)

V.

Willen we nu de principiële verschillen, die tusschen de beschouwingen van Dr Noordmans en de mijne liggen, met eenige duidelijkheid zien, dan is feitelijk reeds een korte verwijzing naar de laatste bladzijden van Dr Noordmans' boek „Herschepping” ter oriëntatie voldoende.

In die laatste bladzijden toch spreekt Dr Noordmans zich uit over „het christelijk Leven” (hoofdletter van den schrijver zelf). Hij behandelt dit thema onder het hoofdstuk „Ik geloof in den Heiligen Geest”. Ter sprake komen o.m. „de verhouding tusschen Evangelie en schepping, Evangelie en ras, Evangelie en humaniteit, Evangelie en cultuur, Evangelie en moraal” (172).

Maar daarom wijzen dan ook deze laatste pagina's vanzelf terug naar die voorgaande, waarin Dr Noordmans handelt over „God den Vader”, en in verband daarmee over de „schepping”.

De vraag wordt nu: wat is „scheppen” voor het beel van Dr Noordmans?

Wie hem daarover raadpleegt, verneemt al aanstonds klanken, die een leerling van Calvijn, Bavinek, Kuyper, minstens even vreemd aandoen, als de mijne het Dr Noordmans deden. „In den beginne schiep God den hemel en de aarde”. „Dat is”, zegt Dr Noordmans, „dat is de eerste groote scheiding”. Ik spatier dat woord; ook elders doe ik dat.

„De groote scheiding”.

Hoe bedoelt Dr Noordmans dat?

Aldus:

„Het is” — zegt hij — „de daad van een geest; een oordeel. Bij de eigenlijke scheppingsdagen herhaalt zich dat. Licht en duisternis, dag en nacht worden gescheiden. De wateren boven van de wateren beneden. De zee van het droge. Straks bij de schepping van den mensch wordt Eva van Adam gescheiden. En in de oer-geschiedenis (Genesis 3—11) volgt, naast de lijn der belofte, die toen ook reeds liep, een geweldige beschrijving van den loop der schepping buiten Christus. Achter elkaar zien wij op het doek het spel van Adam en Eva, de revolutie van Kain, den arbeid van Lamech en zijn zonen, den oorlogsdans voor Ada en Zilla, en den ondergang in den Zondvloed. Gevolgd door een mislukte poging om den hemel te bestormen”. (64/65.)

Laat ons nu even stilstaan. De aandachtige lezer, hij moge in zijn scholing als gereformeerde misschien niet verder gekomen zijn dan de catechisatie, zal aanstonds hier een zeer ingrijpend verschil opgemerkt hebben tusschen de wijze, waarop Dr Kuyper in zijn „Gemeene Gratie” over de schepping spreekt, en de manier, waarop Dr Noordmans het doet. Om te beginnen is „scheppen” bij Kuyper volstrekt

iets anders dan niet, dat ook woord „scheid”. Hebben we niet aan herinnerd? motief van het Kuyper en in a weer over hee soon, Prof. Dr. motief er bij ummers artikel- woord is juist bericht en is dings-werkz. En toch — h. Reeds dit éér ding” van „ en nacht”, „ ger z.g. „twe de gereformee „eerste”, w zijn. De „eerste de gereformee „tweede”, dat in het griekse len in telkens- woorden stri niet wetenschappelijk sp. De eerste so de tweede k of „in gerec. Maar men mag de „schepping zelf identiek v- schepping vee (in den aange- schepping zelf valt reeds het de voorzienigh. De aandacht verschil tussch- opgemerkt. Waar blij val? Het antwoor den, voordat Noordmans' v lezen kan. Want dat be- geachtige rol- spraken:

„Goed en k- men beurteling in onzen gee- dag en nac- „De bijbel kwaad het go- steekt” (66.)

„Het zijn ju- de Christelijke voren komen in alle eeuwige de breuk gest.

„De verhou- niet die tuss-

„Het is ge- maken en g-

„God is gee- en boetseert, t- tusschen het- Scheppen en Geest en

„Aan de sch- grondala- kwaad” (70.)

Al deze uits- Dr Noordmans vaste meening- den Christelij-

Maar de ter- van den zond-

We zullen e- te bewaren t-

Openbaar de- Merkwaardig- de heeren van- met de wijshe- geëekendes re- of te komen t- inviteeren. Or- het volgende

Geachte F- Voordat ik- een dienst- bewijzen,

a dat de- die aan na- openbaar de-

h. dat de- hun helden-

In afwach-